

KRIS VERDONCK, ANTIGONE EN VELE ANDEREN

Kafka herleeft in het theater

Tien jaar lang hebben theatermakers nauwelijks naar hem omgekeken, nu is Kafka niet van de scène weg te slaan. Zijn werk verschijnt in theater wel anders dan we het kennen.

VAN ONZE MEDEWERKER

WOUTER HILLAERT

GENT/KORTRIJK | Geen schrijver van wie we allen zo'n duidelijk beeld hebben als Kafka. De Kafka wiens figuren verdwalen in anonieme bureaucratie of absurde machtsystemen. De duistere Kafka, zijn onvatbare vervreemding.

Precies die Kafka kwam laatst weer tot leven in *Het proces* van de Duitse regisseur Andreas Kriegenburg. Zijn spectaculaire decor verbeeldde een immens abstract oog. De acteurs waren allemaal identiek: man én vrouw, schuldige én aanklager.

Is dat klassieke kafkaïaanse beeld nog wel van deze tijd? Er is al lang niet meer één systeem dat ons in het oog houdt en met ons doet als poppetjes. Autoritaire hiërarchie is van gezicht veranderd. De wereld is nu één oncontroleerbaar web. De kleine burger, het type Franz K, is een eigenmachtige consument geworden.

Kafka's knuffelhondjes

Dat houdt niet tegen dat meerdere Vlaamse theatermakers net vandaag weer hun Kafka uit de boekenkast trekken. Zo Kris Verdonck, die in Vooruit uitpakt met *K*, een parcoursvoorstelling langs video- en andere bevreemdende installaties. Je ziet rijen roddelende mensen, drijvende ambtenaren in het water, een vloer vol mechanische knuffelhondjes.

'Mensen die een echte Kafka-bewerking verwachten, moet ik teleurstellen', zegt Verdonck. 'Ik ben wel van Kafka vertrokken. Ik dacht zijn systeem te vertalen in allerlei machinerieën, maar ik heb de strijd verloren. Zijn schrijven is zo deprimerend, zo hermetisch. Hoe meer ik zijn werk pro-

beerde te vatten, hoe meer ik beseftte dat de kern ervan leeg is.'

Bovendien vindt Verdonck Kafka's personages hopeloos veranderd. 'Hun vervreemding is die van het begin van de westerse industrialisering, terwijl we nu al lang niet meer opkijken van onze garagepoort die vanzelf openschuift. Wel is Kafka nog erg actueel in zijn beeld van een waanzinnige maatschappij. Niemand anders heeft dat zo geniaal geobserveerd. Alleen hebben wij daar meer en meer onze eigen fantasieën van vormgegeven.'

Verklaringen voor de Kafka-opstoot zijn er evenveel als er Kafka-producties zijn

---

Ook *De Kafka's*, de nieuwe productie van Antigone, rekent af met het cliché Kafka. 'Mensen noemen zijn naam zonder te weten waar die voor staat', betoogt acteur Dominique Van Malder op scène. 'In de tijd van de mondige burger wordt elke bureaucratie hindernis al snel als een existentieel teken aan de wand gezien. 'Kafkaësk', kramen ze dan uit. Zo'n interpretatie is een staaltje van gezonken cultuurgood.'

De Kafka's zoekt van Kafka veeleer de menselijke kleuren, de vele Kafka's. Ze ontmoeten elkaar in een nachtelijk, spookachtig instituut. Eén van hen is een illegaal, die met Kafka's manifest tegen onveilige hout-

'De Kafka's' van Antigone rekent af met het clichébeeld. © Kris Verdonck

werkerijen een erg actueel 'anders-zijn' verwoordt. Een ander kamp met zijn vader, nog een ander wil als lucht opgaan in de omgeving.

'Kafka heeft het toch vooral over de onmogelijkheid om alleen én samen te zijn', zegt regisseur Bart Danckaert, die fragmenten uit Kafka's hele oeuvre opnam. 'Dat vind ik veel aangrijpender dan zijn systeemdinken. Het is waarschijnlijk ook dat gevoel dat hem vandaag zo herkenbaar maakt, in deze kafkaïaanse tijdgeest waarin veel mensen in het Westen zich met open vizier vast rijden.'

Verklaringen voor de plotse Kafka-opstoot in theater zijn er evenveel als er Kafka-producties zijn. De tournee van *In de strafkolonie/Het bol* van Het Toneelhuis is nog maar net voorbij, of de Amerikaanse regisseur Peter Sellars duikt dit weekend in Brussel op met zijn *Kafka fragments*. We hebben van de Praagse schrijver nog lang niet alle gezichten gezien.

'K' van Kris Verdonck speelt 10-12 nov in Vooruit, Gent.

'De Kafka's' van Antigone is op reis tot 17 dec. www.atwoofogscapany.org, www.antigone.be